

Ортопедо-травматологічна допомога: виклики воєнного часу

23 грудня 2016 р. в Києві Національний медичний університет (НМУ) імені О.О. Богомольця, Національний військово-медичний клінічний центр «Головний військовий клінічний госпіталь» Міністерства оборони (МО) України, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація ортопедів-травматологів України» та Державна установа «Інститут травматології та ортопедії Національної академії медичних наук (НАМН) України» провели щорічну Науково-практичну сесію «Впровадження наукових розробок у практику охорони здоров'я 2016».

До кола питань, обговорених у рамках конференції, було включено такі теми:

- лікування та реабілітація постраждалих із бойовою травмою;
- реконструктивно-відновна хірургія при внутрішньосуглобових пошкодженнях кінцівок, травмах таза та хребта;
- малоінвазивні технології лікування в травматології та ортопедії;
- фізіотерапія та фармакотерапія в артрології;
- міждисциплінарний підхід до діагностики та лікування уражень опорно-рухового апарату;
- підготовка фахівців за спеціальністю «Травматологія та ортопедія» та «Загальна практика — сімейна медицина».

Співробітники кафедри травматології та ортопедії НМУ імені О.О. Богомольця на чолі з віце-президентом Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація ортопедів-травматологів», професором О.А. Бур'яновим щорічно організують та проводять науково-практичні сесії, з'їзди та конференції міського, регіонального, всеукраїнського значення, а завершує їх цикл щорічна традиційна міжнародна науково-практична конференція.

Проведення науково-практичної конференції «Впровадження наукових розробок у практику охорони здоров'я» започатковано у 2006 р. Отже, щороку цей захід збирає провідних спеціалістів, практичних лікарів — травматологів, ортопедів, ревматологів, хірургів та зацікавлених фахівців інших медичних спеціальностей із різних регіонів України.

Уже традиційно проведення конференції присвячується визначній для медичного світу даті. Саме такою датою стало 80-річчя видатного вченого, лікаря, педагога, організатора охорони здоров'я, заслуженого діяча науки та техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, академіка НАМН України, директора ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», доктора медичних наук, професора **Г.В. Гайка**.

Отже, своє вступне слово професор **Олександр Бур'янов**, завідувач кафедри травматології та ортопедії НМУ імені О.О. Богомольця, присвятив ювілярові, його життєвому та творчому шляху. Відрадно, що і сам ювіляр був присутнім на конференції та звернувся із привітальним словом до учасників заходу. Це тим більш приємно, адже серед учасників конференції було чимало учнів Георгія Васильовича — видатного вченого-клініциста, який майже 56 років свого життя присвятив практичній, науково-педагогічній, лікарській та громадській діяльності. Його наукові досягнення визнані не тільки в Україні, а й за кордоном. Він є національним делегатом Міжнародного товариства ортопедів-травматологів (SICOT), членом Американської академії ортопедів-хірургів (AAOS). З 1989 р. Г.В. Гайко очолює ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», ставши першим директором, обраним колективом. Наукове і практичне коло інтересів академіка охоплює доволі багато питань, таких як, наприклад, розробка методів ендостабільно-функціонального остеосинтезу, артропластики та ендопротезування великих суглобів; діагностика і лікування дегенеративно-дистрофічних, диспластичних уражень кісток і суглобів; остеомієліт, остеопороз; організація ортопедо-травматологічної служби в Україні тощо.

За 27-річний період на посаді директора інституту Георгій Васильович всебічно сприяв організації та відкриттю поліклініки (на 250 відвідувань) і нових клінік — спортивної та балетної травми, стопи та складного протезування, травматичних ушкоджень опорно-рухового апарату і проблем остеосинтезу, відділів реабілітації, функціональної діагностики, експериментальної медицини та клі-

тинної терапії, нейроортопедії і проблем болю, лабораторії біомеханіки. Георгій Васильович і нині, попри поважний вік, залишається «в строю» — є членом вченої ради Міністерства охорони здоров'я України, главою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій, членом секції Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, атестаційної комісії та наукової ради НАМН України, членом редколегії 9 українських і 2 зарубіжних наукових журналів, заступником глави земляцтва «Буковина» в м. Києві.

У відкритті конференції також взяли участь **А.П. Казмірчук**, начальник Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» МО України, генерал-майор медичної служби; **В.Л. Савицький**, начальник Української військово-медичної академії МО України; професор **С.С. Страфун**, президент Всеукраїнської громадської організації «Асоціація ортопедів-травматологів України», головний позаштатний спеціаліст Міністерства охорони здоров'я України за спеціальністю «Ортопедія і травматологія», заступник директора з наукової роботи ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України»; професор **І.А. Лурін**, керівник Департаменту з питань охорони здоров'я та соціальної політики Адміністрації Президента України, генерал-майор медичної служби; професор **І.П. Хоменко**, головний хірург МО України, полковник медичної служби; **А.В. Верба**, директор військово-медичного департаменту МО України, генерал-майор медичної служби; **О.П. Голубченко**, начальник Департаменту охорони здоров'я Маріупольської міської ради.

З вітальним словом перед учасниками конференції виступила також **Ірина Сисоєнко**, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я. Вона привітала організаторів і учасників заходу та зауважила, що з року в рік бере участь у тих конференціях, що стосуються розвитку медичної науки, орієнтовані на новітні досягнення в медицині, словом, все те, що може сприяти розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я. Наразі, як повідомила народний депутат, в Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я майже готовий законопроект щодо запобігання інвалідності та системи медичної реабілітації, над яким фахівці, у тому числі члени Комітету, працювали більше року. Тож І. Сисоєнко висловила сподівання, що його буде проголосовано найближчим часом. Депутат також зауважила, що воєнні події, які наразі відбуваються в нашій державі, спонукають владу, фахівців охорони здоров'я, науковців бути більш ефективними, активно розвивати і впроваджувати новітні розробки в систему охорони здоров'я, особливо направлені на реабілітацію військових та цивільних громадян, що постраждали внаслідок бойових дій.

Роботу конференції було відкрито доповіддю професора **О. Бур'янова** «Методологічні основи та принципи медичної реабілітації постраждалих з бойовими ураженнями кінцівок». Зокрема, доповідач окреслив основні проблеми медицини в Україні, наголосив на необхідності дотримання системи лікування постраждалих зі скелетною травмою, ключовим моментом якої є чітка відповідність етапності. Він також зауважив, що необхідний подальший розвиток спільної роботи та посилення співпраці між військовими та цивільними лікарями.

Загалом питанням реабілітації під час заходу було приділено багато уваги. Як зауважив в своєму коментарі для нашого журналу

професор О. Бур'янов, головною метою, що спонукає щороку організувати і проводити такий захід, є формування єдиного медичного простору, так би мовити, «знизу», не чекаючи постанов, наказів тощо. «У цей процес має бути залучено фахівців різних медичних спеціальностей, тож ми пропагуємо міждисциплінарний підхід і прагнемо надати лікарям під час сесії якомога більше новітньої професійної інформації щодо актуальних проблем сьогодення: захворювання апарату руху і опори, бойова травма тощо. Окремо піднімалося питання реабілітації, до розв'язання проблем навколо якого дуже важливо залучати і політиків — представників влади. Ми завжди запрошуємо представників профільного комітету Верховної Ради України, народних депутатів. Це важливо для формування єдиного погляду, системних уявлень щодо питань реабілітації.

Досвід нашої держави в реабілітації інвалідів-ампутантів — найбільший в світі. Перші шпитали, перші реєстри, диспансеризація започатковані саме в Україні. Тут був центр методичний і науковий — відкривалися спеціалізовані кафедри, протезні заводи тощо. Щодо сучасного стану, то треба сказати, що багато чого втрачено, на жаль. Наприклад, наразі потрібно негайно формувати реєстр інвалідів, бо інакше рухатися далі просто неможливо. Особливо складно людям, що проживають у віддалених селах, бо після операції і певного короткого періоду реабілітації такого пацієнта виписують, він дістається якось своєї домівки, а от що далі з ним відбувається — ми не знаємо. Отже, реєстр потрібен, аби знати, хто і якої конкретно допомоги потребує.

Щодо іноземного досвіду — це, безумовно, добре, і ми завжди стежимо за тим, що відбувається в інших країнах, але головний принцип — свого не втратити, але поповнити це сучасними технологіями, апаратними методами, які удосконалюються тощо. Отже, у нас є свої досягнення, власні надбання, які ми використовуємо. Тож під час конференції ми обговорили питання реабілітації на кожному етапі, лікування переломів та запальних ускладнень після переломів, різні аспекти співпраці між лікарями в зоні АТО, роботу травматичних відділень Збройних сил тощо. Серед учасників конференції були лікарі загальної практики — сімейної медицини. Ці спеціалісти потребують інформації, що звучала під час сесії, адже, по-перше, вони є важливою ланкою в системі реабілітації, по-друге, вони мають бути обізнані у питаннях бойової травми, надання медичної допомоги постраждалим з ураженнями бойового часу, ураженнями опорно-рухового апарату, мають виконувати деякі хірургічні маніпуляції і, зрештою, мають знати, яких помилок не можна припускати тощо», — переконаний О. Бур'янов.

Науково-практичну сесію проведено у форматі пленарних засідань. Загалом участь у конференції взяли понад 280 слухачів із різних регіонів України та зарубіжжя. Заслухано понад 35 усних доповідей та лекцій, продемонстровано понад 25 стендових доповідей, відбулися майстер-класи. У рамках конференції проведено нараду завідувачів профільних відділень лікарень зони АТО та фахівців Збройних сил України з питань організації, забезпечення та оптимізації ортопедо-травматологічної допомоги.

Цікава і якісна дискусія відбулася під час круглого столу, де піднімалися такі питання, як: «Сучасна медична освіта: європейські

вимоги і досягнення України» (Л.В. Хіміон, О.Б. Яценко, С.В. Данилюк), «Травматологія та ортопедія в ракурсі Болонського процесу в вищих медичних навчальних закладах України» (В.М. Шимон, М.В. Шимон, І.І. Пушкеш, А.В. Білей), «Форми та методи оптимізації викладання дисципліни «Травматологія та ортопедія» в сучасних умовах» (О.А. Бур'янов, В.П. Грек, М.О. Задніченко), «Актуальні питання підготовки лікарів загальної практики — сімейних лікарів в Збройних силах України» (А.А. Воронко).

Кафедра травматології та ортопедії НМУ імені О.О. Богомольця має величезний досвід у сфері підготовки висококваліфікованих лікарів та викладачів. За довгу історію її існування (кафедра заснована у 1923 р.) сформовано певні традиції, яких тут дотримуються і дотепер. Однією з них є те, що невід'ємною складовою навчально-педагогічного процесу є забезпечення оволодіння молодими лікарями практичних навичок, методів реабілітації потерпілих після травм, операцій на суглобах, уражень м'язів та сухожилків. Програма викладання травматології і ортопедії постійно розширюється сучасними методами консервативної та оперативної ортопедії, удосконалюється й методика активного проведення практичних занять, направлена на розвиток клінічного мислення і оволодіння практичними навичками. Сьогодні кафедра працює на 4 клінічних базах, де проводиться навчальна та науково-дослідна робота (ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», Дорожня клінічна лікарня № 1 Південно-Західної залізниці України, Клінічна лікарня № 9 м. Києва), консультативна та лікувальна діяльність, впроваджуються нові методи оперативного та консервативного лікування. Працівники кафедри регулярно проводять науково-практичні конференції з метою підвищення професійної кваліфікації практичних лікарів клінічних баз.

Колектив кафедри також продовжує активно займатися підготовкою висококваліфікованих фахівців для практичної діяльності через інтернатуру. Близько 10 лікарів-інтернів щороку отримують на кафедрі диплом лікаря-спеціаліста за фахом «Травматологія та ортопедія».

На кафедрі проводиться підготовка висококваліфікованих кадрів для вищої школи (викладачів, доцентів, професорів), завідувачі профільних кафедр щороку проходять курси підвищення кваліфікації.

Постійний дивний, динамічний зв'язок кафедри з ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», що становить єдину наукову школу, дозволяє значно розширити діапазон знань, сучасних досягнень, підвищити можливості оволодіння новими методами дослідження та лікування, удосконалити підготовку травматологів-ортопедів. Особливого значення цей аспект набуває у наш час, коли травматизму належить вагоме місце в структурі загальної захворюваності, оскільки навіть на тих територіях нашої держави, де не відбувається бойових зіткнень, сьогодні значно зросла кількість вогнепальних і мінно-вибухових поранень серед цивільного населення. Тож лікарі мають бути добре підготовленими і вміти надавати медичну допомогу постраждалим у цих випадках, а це вже виклик не тільки кожному конкретному лікарю, а й тим професійним освітніми установами, що покликані займатися їхньою підготовкою.

Тетяна Стасенко,
фото Сергія Бека